

בחברה לחקירת ארץ-ישראל ועתיקותיה

יובל החמישים של החברה

בשנת 1963 מלאו 50 שנה לקיום החברה, ולכן הכריז הוועד המנהל על שנת תשכ"ד כעל שנת-יובלה של החברה וקבע תכנית של פעולות ואירועים שונים בשנה זו. על אירועי שנת-היובל הוכרו בפתיחת הכינוס הי"ט לידיעת הארץ.

וזו תכנית האירועים והפעולות בשנת-היובל:

1. ייערכו שני כינוסים לידיעת הארץ: הי"ט — בגליל המערבי, והכ' — באזור ים-המלח (פרטים — להלן).

2. ייערך סיור לאי היס-התיכון — קפריסין, כרתים, מיקנה ורודוס — כדי לעמוד מקרוב על קשרי התרבות והמסחר בימי-קדם. פרטים על הסיור, שיתקיים בחול-המועד סוכות, יפורסמו בבוא העת.

3. תתקיימה עונת-הפירות במצדה ועונת-הפירות נוספות בערד ובעין-גדי.

4. תיערכנה עצרות לציון יובל החברה, הן בערים הגדולות והן במרכזי ההתיישבות.

5. יוצאו לאור פרסומים שונים, ובראשם מפעל מיוחד-במינו לציון שנת-היובל: אנציקלופדיה לחפירות ארץ-ישראל (פירוט הפרסומים — להלן).

6. תוקדש סידרה בת 11 תכניות-ראדיו לציון שנת-היובל.

7. תוצא סידרת-בולים עליידי הנהלת הדואר לציון המאורע.

8. יוצא מדליון מיוחד עליידי היחידת-המטבעות והמדליונים.

9. תאורגנה תערוכת-צילומים ניידות, שתעבורנה במקומות שונים בארץ, ואולי אף בחוץ-לארץ.

10. הועלתה הצעה לארגן בארץ כנס בינלאומי של ארכיאולוגים, שיוקדש להבהרת

כמה בעיות הכרוכות בארכיאולוגיה של ארץ-ישראל. הוצע לקשור תכנית זו עם פתיחת בית-הזנכות הלאומי, ההולך ונבנה בירושלים.

ב. הכינוס הארצי הי"ט לידיעת הארץ

הכינוס נערך בימים ג', ד' וה' בחול-המועד סוכות (6, 7 ו-8 באוקטובר 1963) בנהריה, עכו והניתה, במעמד נשיא המדינה, ראש-הממשלה ואורחים רבים. בכינוס זה, שהיה מוקדש לנושא "מעברו של גליל וחוף הגליל", הושמעו ההרצאות הבאות:

1. עריהנמל הפיניקיות בחוף הישראלי — פרופ' ב. מזר.

2. התפתחות הכתב הפיניקיי-עברי — פרופ' פ. קרוס (ארה"ב).

3. אמנות יהודית ואמנות פיניקית — פרופ' מ. אבייונה.

4. "ודן למה יגור אניות" — פרופ' י. ידין.

5. הגבול הישראלי-פיניקי בתקופת-המלוכה — ד"ר י. אהרוני.

בהכרה לחקירת ארץ־ישראל ועתיקותיה

6. מקדש גהריה ובמות כנען — ד"ר מ. דותן.
7. מסעות אשור לחוף הפיניקי — ד"ר א. מלמט.
8. שלמה וחירם וארץ כבול — ד"ר מ. נאור.
9. מערבו של הגליל — פרופ' ד. עמירן.
10. הרס החוף הסורי—ארץ־ישראל על־ידי המוסלמים — פרופ' ד. איילון.
11. שחזורה של עכו — מר י. ינאי.
12. עכו הצלבנית — פרופ' י. פראוור.
13. שרידיו התתימיים של נמל עכו — מר א. לינדר.
14. מסע אספסיאנוס מעכו ליודפת — ר/סרן י. לוינסון.
15. מצור גאפוליאון על עכו — ס/אלוף מ. גיחון.
16. הגליל המערבי במלחמת־השחרור — אלוף מ. כרמל.
17. "שאר ישוב" — מר י. ברסלבי.
18. "חובבי־ציון" בימי־הביניים — העליות לארץ־ישראל בתקופת־הצלבנים — פרופ' י. פראוור.

כבכל כינוס נערכו סיורים באיזור, בהדרכת המרצים ובסיוע מרכז־ההסברה של משרד ראש־הממשלה. דינ־וחשבון מפורט, שיכלול את ההוצאות שהושמעו, יפורסם בקובץ מיוחד.

ג. הכינוס הארצי הכ' לידיעת הארץ

לציון יובל התמישים ולקראת סיום עונת־החפירות במצדה הוחלט לערוך כינוס שני בשנת תשכ"ד באיזור ים־המלח. הכינוס, שיערך בימים ט'—י' בניסן (22—23 במרץ), יוקדש בעיקר לסיורים בחפירות ערד, עין־גדי ומצדה. הוצאות הכינוס יושמעו במקום החפירות. תכניות מפורטות נשלחו לחברי החברה.

ד. חפירות ארכיאולוגיות

בחודש ספטמבר נסתיימה עונת־החפירות השנייה בערד, בראשות ד"ר י. אהרוני ומר מ. כוכבי. סקירה ראשונה של עונה זו, על תוצאותיה הרבות והחשובות תפורסם באחת החוברות הבאות של "ידיעות". אין ספק, כי להשלמת התמונה יהיה צורך לערוך עונת־חפירות שלישית בקיץ תשכ"ד. לאחר ציפייה של שנים נפתחו החפירות במצדה, בראשותו של פרופ' י. ידן. חפירות אלה תימשכנה ברציפות עד סוף אפריל, ויהיה צורך לקיים עונת־חפירות נוספת בת 3 חודשים בקירוב, בשנה הבאה. התוצאות שהושגו עד כה היו חשובות ומפתיעות.

עונת־חפירות קצרה תתקיים בעין־גדי. בראשותו של פרופ' מזר, כדי להשלים כמה נקודות שלא הובהרו בעונה הקודמת. הדבר נחוץ להשלמת הדינ־וחשבון על עונת־החפירות השנייה.

ה. פרסומים

ידיעות. — החוברות מוסיפות להופיע כסדרן, וכבר יצאה החוברת הראשונה (כפולה) של שנת כ"ח. כמעט כל הכרכים מן השנים א'—ט"ז אולו, ועל־כן מתכננת המערכת את הוצאתו של כרך מיוחד, ובו מבחר המאמרים שפורסמו בכרכים אלה. החל בכרך כ"ח יהיה ד"ר א. מלמט העורך הראשי, ולידו תפעל מועצת־מערכת.

IEJ — מדי פעם בפעם נתקל הרבעון בקשיים טכניים, הגורמים לעתים לאיחור בהופעתו. אנו עומדים עתה בסוף הכרך ה־13. החל בכרך ה־14 יהיה פרופ' מ. אבי־יונה העורך הראשי, ולידו תפעל מועצת־מערכת.

ארץ־ישראל. — הכרך השביעי של "ארץ־ישראל", המוקדש לזכרו של פרופ' ל. א. מאיר ז"ל, נמצא בשלבים האחרונים של הדפסה וייצא לאור במלאות חמש שנים לפטירתו, בראשית חודש אפריל 1964. מחמת ריבוי החומר והקשיים הטכניים שבהדפסתו נמשכה הכנתו של כרך זה קרוב לשלוש שנים. המערכת כבר החלה בהכנת הכרך השמיני, שיוקדש לזכרו של פרופ' א. ל. סוקניק ז"ל. הדפסת כרך זה תחש, ויש להניח, שייצא לאור כשנה וחצי אחרי הכרך השביעי.

מחקרי מדבר יהודה. — הספר הראשון בסידרה, "הממצאים מימי בר־כוכבא במערת־האיגרות" מאת פרופ' י. ידן, יצא לאור עלי־ידי החברה ומוסד ביאליק. הכרך השני, "התעודות מימי בר־כוכבא במערת־האיגרות", פרי עטם של פרופ' י. ידן ופרופ' ח. י. פולוצקי, נמצא בהכנה. יש להניח, שהספר יימסר לדפוס תוך חצי שנה. בקרוב יימסר לדפוס גם הכרך השלישי בסידרה "המטמון הכאלקוליטי ממערת־המטמון" מאת מר פ. בראדון, שכתב־ידו הולך ונשלם.

האנציקלופדיה לחפירות ארץ־ישראל. — גולת־הכותרת של פרסומי החברה תהיה האנציקלופדיה לחפירות ארץ־ישראל. זהו ספר ראשון ויחיד במינו, שבו יסוכמו כל החפירות הארכיאולוגיות שנערכו בארץ־ישראל ב־100 השנים האחרונות. כמעט כל החומר, הנכתב ברובו על־ידי החופרים עצמם, כבר מצוי בידינו. אנו מקווים, שבחדשים הקרובים יהיה הספר מוכן לדפוס. האנציקלופדיה תתורגם ל־4—5 שפות לוועזיות.

בית־שערים. — הכרך השני בסידרה, פרי עטם של פרופ' מ. שובה ז"ל וד"ר ב. ליפשיץ, הולך ונדפס. כן נמסר לדפוס הכרך השלישי מאת פרופ' נ. אביגד. קובץ אילת. — יצא לאור ספר "אילת", ובו כל ההרצאות שהושמעו בכינוס ה־1 לידעת הארץ. הולכות ונשלמות ההכנות לקובץ "הגליל המערבי", שבו יכונסו ההרצאות הכינוס ה־2 לידעת הארץ.

הקיראמיקה של ארץ־ישראל. — ספר זה, פרי עטה של רות עמירן, יצא לאור בהוצאת החברה ומוסד ביאליק. זהו ספר־יסוד ללימוד הקיראמיקה הארץ־ישראלית, הפותח סידרה חדשה בתחום זה. הספר השני בסידרה, הנכתב על־ידי ד"ר טרודה דותן ושיוקדש לפלשתים, יימסר לדפוס בחדשים הקרובים.

י. אבירם